

Hakan Günday'ın *Daha* Adlı Yapıtında Göç Olgusu

Ümran Türkyılmaz*

Giriş

İnsanın aidiyet duygusuyla bağlandığı uzamdan ve alıştığı yaşam biçiminden, geçici ya da kalıcı uzaklaşarak zorunlu ya da gönüllü bir yaşam kurma çabası, belki de insanoğlunun yaradılışından günümüze kadar devam etmektedir.

“Bir bireyin veya grubun, ulusal veya uluslararası sınırları aşmak yoluyla gerçekleştirdikleri bir nüfus hareketi olarak tanımlanabilecek göç olgusu (IOM, 2014), küresel ekonomik sistemin bir parçası olan merkez ve çevre ülkelerin sahip olduğu çeşitli itme/çekme faktörlerine ve dünyanın farklı bölgelerinde artarak yaşanan siyasi krizler, çatışma ve savaşlara da bağlı olarak hemen hemen tüm toplumların karşı karşıya oldukları bir durum” (Werner, 1994: 39) olarak karşımıza çıkar. Bu durum yakın bir gelecekte azalma sağlamayacak olan göç akımlarının çeşitli boyutları ile irdelenmesinin gerekliliğini imler.

“Uzaman, işin ve toplumsal ilişkilerin değişmesi gibi parametreler üzerine kurulu” (Piché, 2013: 19) olan göç hareketleri, yeni yaşam alanları bulma ve kazanç olanaklarına kavuşma açısından son derece belirleyicidir. Bu yeni başlangıçlar çoğu zaman psikolojik uyum sorununu, ayırışmayı, asimilasyonu ve marjinalleşmeyi içinde barındırır. Karpat'ın ifadesiyle göç, “asıl yerinden ulaşılmak istenen yere hareket” (Karpat, 2003: 3) olarak savrulma, karşı konulamaz kopuş, yersiz yurtsuzlaşma ve dönüşsüzlüğün izlerini taşır. Bu durum göçmenin yalnızca yurdundan uzakta yaşamak zorunda olmasından kaynaklanmaz, zira o, “ne yeni ortamıyla tamamen birleşebilir, ne de eskisinden tamamen kopabilir; ne bağlanmışlıkları tamdır ne de kopmuşlukları; bir düzeyde nostaljik ve duygusalsa bir başka düzeyde becerikli bir taklitçi ya da toplum dışına atılmış biridir. Hayatta kalmayı becermek asıl uğraş haline gelince sürekli tetikte durulması gereken bir tehdit çıkar ortaya” (Andaç, 2004: 131). Hiçbir yerde yerleşmemiş olmanın getirdiği sıkıntı gözler önüne serilir. Çok kültürlü toplumlarda yaşayan bireyler, mülteci, geçici sığınmacı, konuk, etnik azınlık ve göçmen olarak yeni yerleştikleri uzamda biyolojik, sosyal, ekonomik ve psikolojik bağlamda görece olarak uyum sağlamaya çabalarlar. Dilini ve kültürünü bilmediği uzamlara kaçıp sığınan ve bir tür kopuşun öznesi olan göçmenler, kendilerini var etme ve sesini duyurabilme arzusuyla başkaldırmayı ve direnci oluşturmaya çalışırlar. Söz konusu yeni yaşamlarına geçiş sürecinde giderek artan çelişkiler ağının içinde kendisini bulan göçmenler, göç olgusunun varoluş gerçeğini oluşturur. Dönüşü mümkün olmayan ve zorunlu bir yolculuk olan göç hareketinin bilinmezlik, kültür çatışması, yabancılaşma, sağlık problemleri ve uyum sorunlarından kaynaklanan kaygı ve sıkıntıyı da beraberinde getirdiği gözlemlenir. Göç eden bireyin doğduğu ve yaşadığı uzamdan, ulaşması gereken ve geri dönemeyeceği bir hedefi söz konusudur. Bu hedef; ekonomik olarak

* Doç.Dr., Gazi Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Fransız Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı. Elmek: uturkyilmaz@gazi.edu.tr

güçlü, vatandaşlarına tüm sosyal haklarını tanıyan, iş gücüne ihtiyaç duyan ve kurtuluş olarak görülen ülkelere yapılan göç etme eğilimidir.

“Göç, güdülenmenin olgunlaşması için gerekli sosyal ve ekonomik şartların oluşması sonucunda başlar. Kararın alınmasında ekonomik faktörler her zaman daha önemlidir” (Er, 2015: 46). Daha iyi bir yaşam kurma arzusuyla hızlanan göç hareketlerinin sonucunda göçmen, görüldüğü gibi kendisini artık ne terk ettiği uzama ne de her şeyi ardında bırakıp geldiği yeni uzama ait hissedebilir. Bilinmeyen yeni uzama gelişten kaynaklanan yalnızlığı ve endişeyi hep benliğinde taşıyacaktır. Tüm bu endişenin art alanında bilinmezlik kaygısı yer almaktadır; etnik, politik, dini ve cinsel açıdan kendisinden farklı olanlar ile kurulmaya çalışılan ilişkiye dair bir bilinmezlik söz konusudur.

“Göç öncesi farklı olmaktan dolayı hissedilen bir korku vardır. Bu korkunun bilinmezliğine doğru giderek/göç ederek ortadan kaldırılacağı düşünülür, ancak bu seferde gidilen yerdekiler için farklı olduğu gerçeğiyle karşı karşıya kalır. Belki göç öncesi farklılık değil; ama göç edilen yerde hissettirilen farklı bir formda farklılık. Özetle farklı olmaktan kaynaklanan göçün temel sebebi, farklı yaşam tarzı ve dil oyunudur” (Uluç-Soydan, 2009:182).

Günümüz dünyasının en başat sorunsallarından olan göç ve bu noktada çığ gibi büyüyen göçmenlerin hissettiği bilinmezlik, korku ve kaygının yanı sıra ayakta kalabilmek için gösterilen savaşım göze çarpar. Bu savaşım göç eden insanın içinde var olan güçlü direniş duygusuna ve umuduna bağlanabilir, çünkü maddi güçleri olmayan yoksul göçmenler, daha iyi bir gelecek oluşturabilme ereğiyle yola koyulurlar ancak geldikleri diyarlarda hiç de gülec yüzle karşılanmazlar. Dilini ve kültürünü bilmediği uzamlara kaçıp sığınan ve bir tür kopuşun öznesi olan göçmenler, kendilerini var etme ve sesini duyurabilme arzusuyla başkaldırmayı ve direnci oluşturmaya çalışırlar. Ancak göçmenler “öteki” dünyanın insanları olarak geldikleri uzamda ortak bir yazgı olan değersiz bir yaşama mahkum edilir, en ağır ve kazancı en düşük olan işlerde çalışmak zorunda kalırlar. Göç eden insan, evini, eşyalarını, sevdiği insanları, anılarını, geçmişini, tanıdığı mevsimleri, bildiği tatları, sessiz bir hüznle geride bırakmıştır. Bu noktadan hareketle varlığının temel taşı olan göç hareketi; hangi edinin ya da hangi yükümlülük uğruna olursa olsun, aslında kaybedilen bir yaşamdır ve geriye ne olduğu bilinmeyen, uzaklardan gelen ve yardıma muhtaç bir yabancı olan göçmenin yaşamak için ödediği/ödeyeceği bedel kalır. Sonu belli olmayan yolculuklara hazırlanan göçmenler, yalnız ve her tür yardımdan yoksun olarak, sert bir savaşımın hüküm sürdüğü bir kopuş ve kayboluşun içinde var olmak ve varlıklarına anlam kazandırmak zorundadırlar. Bu bağlamda Hakan Günday’ın *Daha* adlı yapıtındaki göç olgusunu metne dayalı inceleme yöntemi ışığında değerlendirmeye çalışalım.

Çözümleme Aşaması

Fransa’nın saygın roman ödülü olan *Prix Médicis*’nin 2015 yılının en iyi yabancı roman ödülünü verdiği *Daha* adlı yapıtında Hakan Günday; ülkelerindeki siyasi bunalım, ekonomik çöküntü ve dinsel nedenlerle anavatanlarını bırakarak, hiç tanımadıkları ve dilini bilmedikleri bir uzamda, ellerindeki tek gerçek olan yaşama tutunmaya çalışan kaçak göçmenlerin trajik öyküsünü ayrıntılı bir biçimde imler. Yurtlarında uzun yıllardan beri süregelen savaş, açlık ve yoksulluktan kaçmak ereğiyle hep aynı umudu besleyerek ve kaçak yollara başvurarak göç etmeye karar

verenlerin, tümüyle kendilerine yabancı ve sağlığa elverişli olmayan koşullar altındaki varoluş savaşımı etkin bir biçimde kaleme alınır. Günday'ın *Daha* adlı yapıtında yeni bir yaşam kurmak amacıyla izlenen göç hareketindeki kaçış ve artan oranda yoğunlaşan acılarla örüldü dünyalarında, göçmenlerin ortak paydası olan kopuş, sürgün, açlık, hastalık, şiddet, tecavüz, ölüm ve varoluş izlekleri şu tümcelerde yansımaları bulur:

“O insanların gözünde daima uzak durmaları gereken yaratıklardan biri olduğumu elbette biliyordum. Çaresizce muhtaç oldukları ama yanına yaklaşmaya ya da birlikte kalmaya asla cesaret edemeyecekleri bir yaratık. Evet, doğru, ben de onları sevmiyordum. Hatta bazen varlıklarına bile katlanamıyordum. Çünkü o depoda sadece kendileri yoktu. Farkında değillerdi belki ama ben de o depoda onlarla sıkışıp kalmıştım. Bilemezdim, bilmiyordum. O insanların gözünde bu kadar çirkin olduğumu bilmiyordum. Kendileri gibi yollara dökülmüş ya da dökülmeye çalışmış olanlardan kim bilir kaç kez dinledikleri o tecavüz hikayelerinin kahramanlarına bu kadar benzediğimden haberim yoktu. Onlar benim canavar olduğumu düşünüyordular ve ben de bir canavar oluyordum. Korkunç bir yaratığa dönüşmem sadece beş yıl sürmüştü” (Günday, 2013: 66).

Günday, göçün en ağır ve en gerçek biçimi olan baskı, zorbalık ve şiddet yoluyla insanlık dışı edimlerde bulunan ve göçmen ticareti yapan kaçakçılık örgütü üzerine temellendiği romanında, dönüşün olanaksız olduğu duygusunu yaşayan göçmenleri titizlikle irdeler. Yazar, yeni bir yaşamın başlangıcı olan yolculukları sırasındaki tinsel ve bedensel işkencelerle karşı karşıya kalan göçmenlerin sorunlarını, insanlık tarihi kadar uzun olan göç hareketinin kaçınılmaz zorluklarını açıklar. İnsan ticareti yapan babasının yanında küçük yaşlarda kaçakçılığa başlayan Gazâ'nın yaşama ve insana ilişkin düşünce dünyası ve ruhunun derinlikleri, yapıtın odak noktasında ayrıntılı bir biçimde ortaya konur. Okur, içinde bulunduğu koşulları benimseyen, benimsedikçe de koşulların gücünden daha da ürktütücü bir kişiliğe dönüşen Gazâ'nın varoluş sorunsalına tanıklık eder. Günday, bir kaçakçının gözünden insan kaçakçılığına şu yorumu getirir:

“Kaçak göçmen taşımacılığının iki yüzü vardır: ilkinde mal, yani insan, varacağı noktada alıcıya teslim edilir ve kaçırılma hizmetinin bedelini gittiği ülkede zorunlu biçimde çalışarak ödemeyi sürdürürdü. Diğerindeyse, alıcı malın kendisiydi ve bir defaya mahsus ödediği bedel karşılığında gideceği yere götürülür, sonra da ne hali varsa görürdü!” (Günday, 2013: 83).

Alıntıdan hareketle, kaçak olan göçmenin kaçak bir işçiye dönüştürülmesi ve bu işçinin kaçak mal üretimini gerçekleştirmesi, sürdürülebilir ekonomi bakımından avantaj olarak karşımıza çıkmaktadır. Gittikleri ülkede zenginlik ve özgürlük hayali kuranların yerini, zorunlu olarak çalıştırılmayı göze alan göçmenler devralmaktadır. Bu bağlamda kaçak göçmen taşımacılığı artık gerçek bir köle ticaretine dönüşür. Geldikleri uzam ile gidecekleri uzam arasında sıkışıp kalan kaçak göçmenler, kaybetmeyi göze aldıkları her şeyi arkalarında bırakırlar. Geriye yalnızca bedenleri kalır. Göçmenin tek arzusu; her ne pahasına olursa olsun bir uzamdan diğerine ulaşmak olunca, psikolojik ve toplumsal tüm kuramlar çöker. Ne bilinen tinsel değerler ne de mantıklı kararları söz konusudur ve onların gerçek yaşamları, insan algısının dışındaki her şeydir.

“O ayak bastıkları tekne, kendilerini Mars’a götürecekmiş gibi heyecanlanırlardı. Belki de bir anlamda, yapacakları o yolculuk gerçekten de uzaya çıkmakla eşdeğeri o insanlar için. Yine de, benim gözümde insandan çok uzaya gönderilen maymunlara benziyorlardı. Evet, belki atmosferi geçip uzaya çıkmayı başaracaklardı ama daima maymun olarak kalacaklardı” (Günday, 2013: 181).

İnsan kaçakçılığı ile geçinen bir babanın dokuz yaşındaki oğlu olan Gazâ’nın gözünden aktarılan yapıtta, Doğu ile Batı arasında bir köprü olan ve bu nedenle jeopolitik önemi olan Türkiye’nin aslında kaçakçılık için geçiş oluşturduğunu ve birçok kaçaklık öyküsünü sinesinde barındırdığını yansıtır. Yeraltındaki yaşamları yapıtında sunan Günday, varoluştan yok oluşa uzanan o ince çizgide cambazlık yapmaya çalışan insanları yansıtır. Yazar, yaşamın anlamını sorguladığı yapıtında sürü haline gelen göçmenlerin, özgür iradelerini başkalarına teslim etmelerinin trajik sonuçlarını vurgular. *Daha*, göç hareketleri boyunca insanoğlunun yaşadığı barbarlığa karşı bir çığlık gibidir ve daha güçlü bir konumda olanların “öteki”leri ezme düşüncesi titizlikle vurgulanır. İnsanın sıkışmışlığını ortaya koyan yazar, göçmen topluluklarının sürü kimliğine bürünmesini ve hegemonik güç haline gelen her şeyi eleştirir. Göç eden bireylerin yaşam karşısındaki çaresizliklerine, yalnızlıklarına, umutsuzluklarına, korkularına ve düş kırıklıklarına odaklanır.

“Çok uzaklarda mutlu olma hayalleri! Gerçekleştirmelerinde ister istemez benim de payımın olduğu o hayalleri! Neden evinde oturmuyordu hiç biri bu insanların? Neden şehirlerinde kalmıyorlardı? Hem ne olacak ki oralara gidince! İnsanlar kollarını açmış seni bekliyor çünkü değil mi! Gideceğin yerde hiçbir değer yok, anlamıyor musun? Hem de hiç! Göreceksin. Kimse seninle otobüste yan yana oturmak istemeyecek! Kimse seninle asansörde yalnız kalmak istemeyecek! Kimse o hiçbir zaman düzeltmeyeceğin aptal aksanıyla vereceğin selamları almak istemeyecek! Kimse seni insan olarak görmeyecek! (...) Bunu anla artık! Ama hala canını veriyorsun oralara gitmek için! Hala çocuklarını terk ediyorsun! Hala yıllarca öküz gibi çalışıp bizim gibilere vermek için para biriktiriyorsun! Demek ki... Demek ki her türlü acıyı hak ediyorsun. İşte ben de, tam bu noktada devreye giriyorum. (...) Seninle öyle birkaç gün geçireceğiz ki birlikte, bundan sonra göçmeyi düşünen kim varsa, evinden dışarı adımını bile atamayacak!” (Günday, 2013: 72-73).

Baskı ve şiddet yoluyla boyun eğdirilen, aşağılanan, haklarından yoksun bırakılan göçmenleri, kendi çıkarları doğrultusunda yönetmek; şeytani bir toplumsal dizgedir. Kaçak göçmen ticareti yapanlar, tıpkı şeytan gibi olumsuz bir güç olarak yapıtın satırlarına yansır. Bu bağlamda Ahad, Gazâ ve kaçak göçmenler; efendi-köle diyalektiğinin somut bir göstergesidir. Tahakküm hareketini var eden efendi, korumasız şekilde var olmaya çalışan göçmenleri cansız bir nesneye indirger ya da onları değersiz olarak algılamaya eğilimi içine girer. Bu noktadan itibaren de kaçak göçmen ticareti yapanlar, baskı yapmaktan ve öldürmekten kendisini alamaz ve özgürlük-eşitlik-kardeşlik kavramları değerlerini kaybeder. Gazâ, göçmenleri çoğu kez insan olarak değerlendiremez ve onları edilgen bir nesne gibi gördüğünü açıklar. Yaşanan tüm şiddet ve korku, adeta köleleştirilen göçmeni sindirmekle kalmaz, aynı zamanda sergilenen acımasızlıkla kişiliğini paramparça etmeyi de amaçlar.

“İnsan yıllandırdığımız bir mahzen... Ancak kim bilir kaç bin kilometre yoldan gelmiş olan kaçaklar, bütün bu dekoru asla önemsemez ve sanki her gün gelip gittikleri bir yermiş gibi derhal sıralanıp ıslak zemine oturur, başlarını ellerinin arasında alır ve o bekleme hallerine geçerlerdi. Mükemmel bekleyiciler! Günlerce, haftalarca, aylarca sıkılmadan bekleyebilirlerdi. Bir kez başlarını ellerinin arasına aldılar mı, dünyadan bir uzay mekiği gibi kopar ve yeniden uyandırılana kadar garip bir uykuya dalarlardı. Tam da uyku olmayan bir kapanma hali...Oto-narkoz!” (Günday, 2013: 57).

Günday, yazgısına koşulsuz teslimiyetle bağlı olan göçmenlerin baskı ve şiddete maruz kalmasını Gazâ karakteri ile ortaya koymaya çalışır. İnsanlığın içinde yaşamaya çalıştığı uzamı gözetleyen dev bir göz Gazâ. Yazar, dokuz yaşından yirmi dört yaşına dek süren Gazâ'nın öyküsü üzerinden insanlığın tüm suçunu ve günahını duyarlılıkla açımalar. Gaza, insan kaçakçısı Ahad'ın oğlu olarak yaşama ve insana ilişkin öğrenmemesi gereken ne varsa hepsini öğrenmiştir. Okur, Gazâ ile birlikte aslında tecavüzcü, katil, kaçakçı ve linççi olan azıllı bir suçluyla karşı karşıyadır:

“Nereden bilebilirdim gerektiğinde babamın insanları zincirlediğini? (...) Hareket halindeki kamyonumuzun kasasında yirmi iki yetişkin ve bir bebek vardı. Nereden bilebilirdim, o yarım kalmış çığığın, kucağındaki bebeğin öldüğünü fark edince ağzı diğerleri tarafından can havliyle kapanmış bir anneden geldiğini? Bilsem de fark eder miydi? Hiç sanmıyorum, çünkü artık 11 yaşındaydım ” (Günday, 2013: 24-25).

Günday, Gazâ'dan sonra dünyaya gelecek olan ölü doğan göçmen çocukların ya da sonradan ölecek olanların artacağını imler. “Daha”, Gazâ'nın babasının ismi olan “Ahad'ın da tersten okunuşudur. Ahad sözcüğünün kaçak göçmenlerce “daha” olarak kullanılması ve çoğunun bildiği tek Türkçe sözcüğün “daha” olduğunu şu satırlarda okuruz:

“İçlerinden hangisi, Türkiye'den geçeceğini bildiği için o sihirli kelimeyi öğrenip de gelmişti? Daha çok su, daha çok yemek, daha çok hava, daha çok şun, daha çok bu ve her şeyden daha çok istemek için o kelimeyi, daha yolculuğa çıkmadan birilerine sorup da öğrenmiş olan kimdi acaba?” (Günday, 2013: 201).

Yapıtta, sağ kalmak için her şeyi göze alan öz babasının yanında çırak olarak yaşama erken atılan ve dönüşsüz bir göç yolculuğunda yaşayan Gazâ'nın ruhundaki değişimler üzerine kuruludur. Günday'ın kahramanları, yaşamı kanıksayamayanlardır ve kanıksayamadıkları için de yaşama karşı içlerinde müthiş bir öfke büyütürler. Gazâ, kendi tercih etmediği bir başka deyişle içine doğduğu yaşamın bir parçası olarak gözlemediklerinden dehşete düşen, dehşete düştükçe dönüşen, ama dönüşmeye de direnen bir tanıktır aslında. Ve Gazâ için insan ticaretinin tam olarak ne zaman başladığını bilmek olanaklı değildir. Ancak;

“böylesi bir ticaretin üç kişiyle bile gerçekleştirildiği düşünülürse, dünya nüfus tarihinde hayli gerileme gidilebilir. İnsanın kullandığı ilk alet, başka bir insandır. Dolayısıyla o ilk alete bir bedel biçilip diğerlerine pazarlanması için çok da beklenmiş olabileceğini sanmıyordum (...) Taşmacılık, gerçekten de insan ticaretinin belkemiğiydi. Üstelik sürecin en riskli ve en yorucu aşamasıydı. Sonrasında kaçakları bir dehlize sokup, günde 18 saat çalıştırıp sahte çantalar ürettirmek (...), bizimkinin yanında çocuk

oyuncağıydı. İnsan ticareti sektörünün en ağır koşullarda çalışan gerçek emekçileri bizdik” (Günday, 2013: 26).

Gazâ'nın kaçak insan ticaretini içselleştirdiğini gördüğümüz bu satırlarda, göç olgusunun nasıl kullanıldığını, bir insanın diğer insan üzerinde nasıl tahakküm kurduğunu ve insanlığın sona erdiği noktayı algılarız. İşte Gazâ'nın ve babasının göç yolculuğuna çıkanlara karşı hissettikleri:

“Bir tekne vardı, hiç unutmam. Yükleдик malı. En az 40 kelle var. Biri de hasta. Nasıl öksürüyor, bir görsen! Bitmiş herif! Kim bilir kaç yaşında, belki yetmiş, belki seksen... (...) Neyine gerek lan senin, dedim hatta. Kaçmak, göçmek? Gideceğın yere gitsen ne olur? Ölmeye mi çekiyorsun bu kadar eziyeti? (...) Sakız'a varmaya az kala bir fırtına çıktı! Daha ne olduğunu anlamadan, göçtük suya. Bir baktım, herkes bir tarafta, bağırın bağırana. Adam gelmiş çölden, ne bilsin yüzmeyi! Böyle bir görünüyorlar, sonra yok! Taş gibi batıyor hepsi! Boğulup gidiyorlar (...) Bir baktım, o hasta herif. Bulmuş bir can simidi, tutunmuş gidiyor. Nasıl yüzdüm bilmiyorum... Ama sonunda vardım adamın yanına...Tuttum simidi, çektim elinden... Baktı bana... Uzandı böyle. İttim ben de... Boğazından tutup... Sonra da bir dalga geldi götürdü zaten (...) Babam katil olmasaydı, ben de olmayacaktım. (...) Neyse... Babam bir katil olmasaydı, annem beni doğururken ölmeyecekti (...) Babam katil olmasaydı asla dokuz yaşına basmayacak ve onunla o sofraya oturmuyacaktım. Ama babam bir katildi ve hepsi oldu” (Günday, 2013: 15-16).

Yazar, yeni bir yaşamın başlangıcı olan yolculukları sırasındaki tinsel ve bedensel işkencelerle karşı karşıya kalan göçmenleri açılar. Kötülüğü ağır basan Gazâ'nın ve babasının, kaçak göçmenlere yaptıkları işkenceler, çektirdikleri acılar ve neden oldukları ölümler sonrasında şu sözleri söylemekten kendisini alamadığını görürüz:

“Ne de olsa ben bir köle tüccarı sayılırdım ve ikisinden de bıkmıştım: Kölelerden de, tüccarlığımdan da! Tek istediğim, babamdan sıradan bir çocuk gibi sadece karnemdeki zayıflar yüzünden azar işitmekti. Kamyonun kasasına yeni taktırdığımız havalandırmayı çalıştırmayı unuttuğım için değil. O havalandırmayı çalıştırmadığım için bir Afgan'ın boğularak ölmesine neden olmuştu” (Günday, 2013: 34-35).

Okur, insanlık dışı hareketlerle göçmen ticareti yapan kaçakçılık şebekesi üzerine temellendirilen yapıtta, içinde bulunduğu koşulları benimseyen, benimsedikçe de koşulların gücünden daha da ürkütücü bir kişiliğe dönüşen Gazâ'nın varoluş savaşımına tanıklık eder.

Sonuç

Ekonomik, siyasal ve dini nedenlerle anavatanlarını terk ederek, dilini bile bilmedikleri topraklarda ve hiç tanımadıkları bir uzam içinde yaşama tutunmaya çalışan ve kaçak yollarla ülke dışına çıkabilen göçmenler, kendilerine vaat edilen hayal ettikleri yaşamı bulamazlar. “Yollarda aç bırakılan çocuklar, tecavüz edilen kadımlar, kalp krizi geçirip öldüğü için denize atılan yaşlılar” (Günday, 2013: 226) göze çarpar. Göçmenler, yol simsarları tarafından istemedikleri yerlerde bırakılırlar. Son derece zor koşullar altında yoluna devam eden göçmenlerin yolculukları

oldukça uzun sürebilir. Bunun yanı sıra ulaşım araçlarının sağlığa elverişli olmaması, göçmenlere kötü davranılması, çeşitli hastalıkların ortaya çıkması, sık sık ölümlerle karşı karşıya gelmeleri, kaçak göçmenlerin sorunsalları arasında sayılabilir. Bir yandan acıyla çekilen tüm sıkıntılar, diğer yandan buralarda uzun bir süre kalmak zorunda olan göçmenlere son derece ağır maddi bedeller ödetilmesi sonucunda, göçmenlerin karınlarını ancak doyurduklarını görürüz. Bu bağlamda Günday, göçmenin, toplumun bir kurbanı olarak sürekli işkence altında olduğunu tüm çıplaklığıyla yansıtır. Göçmen, ayaklarına bağlanan zinciri kırıp barışa ve umuda doğru yürümeyi, mutlu ve özgür olarak omuzlarındaki ağır yükü atmaya ve bir düş ülkesinin özlemini çeker. Ancak bu noktada içinde bulunduğu kötümserlik duygusu, diğer göçmenleri tanıdıktan sonra daha da artar. Düşlerinin peşinde zalimlere karşı savaşım vermeyi arzulamasına karşın, gerçekleştirmesi olanaksız düşüncelerinin altında ezilerek git gide derinleşen olumsuz etkileri yaşamaya yadsınamaz bir sürgün gerçeği olarak karşımıza çıkar.

Hakan Günday, *Daha* adlı yapıtında insanoğlunun yüzyıllardan beri yaşadığı bireysel ve toplumsal trajedisini kısırdöngü şeklinde ortaya koyar ve güncelliğini kaybetmeyen göç sorunsalını titizlikle açar. Göç olgusunu anlamlandırmamızı sağlayan ve özgün bir bakış açısı sunan Günday, insanoğlunun çözümsüz göç yolculuklarına yazgılı oluşunu okuruna etkin bir biçimde aktarır.

Kaynakça

Andaç, F. (2014). *Sürgünlüğün Bin Yüzü, Sürgünde Edebiyatçılar*, İstanbul: Can Yayınları.

Er, A. (2015). İtici ve çekici faktörler bağlamında iç göç: Gaye Hiçyılmaz'dan *Fırtına'ya Karşı. Göç Dergisi*, 2(1), 43-58.

Günday, H. (2013). *Daha*, İstanbul: Doğan Egmont Yayıncılık.

IOM, 2014. International Organization for Migration 2014. <http://www.iom.int/migration> on: 05.07.2016.

Karpat, K. H. (2003). *Türkiye'de Toplumsal Dönüşüm*, Çeviren: Abdülkerim Sönmez, Ankara: İmge Kitabevi.

Piché, V. (2013). *Les théories de la migration*. Paris: Ined.

Uluç, G. & Soydan, M. (2009). Güneşe Yolculuk ve Berlin in Berlin Filmlerinde İki Eksen, İki Dil Oyunu, Tek Olgü: Göç. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26, 181-198.

Werner, H. (1994). Economic Change, the Labour Market and Migration in the Single European Market. *Social Europe*, 1, 39-60.